

Nasjonal-socialistisk historiesyn

A V K R I S T E N G U N D E L A C H

En revolusjonstid har tilbakevirkende kraft. Den virker revolusjonerende også på historien. Fortidens personer og begivenheter kommer i nytt lys, mangt som tidligere ble tillagt vekt kommer i skyggen av det hittil upåaktede, mange historiske personligheter som tidligere ble forkjettret, ja endog likefrem ble betraktet som skurker og forredere blir rehabilitert av eftertiden som ser alt i en større sammenheng, oppdager de dypere motiver for deres handlinger, og ser dem i relasjon til sin samtids idéer og moral. Vi må huske på at fortidens historieskrivning er besørget av den *seirende* part i den politiske strid. Den er i mangt og meget å ligne med den moderne pressepropaganda, ja historieskriverne var i virkeligheten fortidens journalister, dens krigskorrespondenter og lederartikkelskribenter, og deres verk måtte stort sett bli farvet av den sak og den herre de tjente, seierherren og den seirende sak, det seirende politiske syn. Men seiren var ofte midlertidig, den tapende idé og dens menn tapte ikke *helt*. Idéen kom opp igjen i forklaret skikkelse da tiden var moden og den medførte en revolusjon med tilbakevirkende kraft, en revolusjon i *historien*. At idéen ofte var egoisme skal vi ikke la oss forstyrre av, den ordnende verdensviljes idé virker ofte gjennom menneskelig egoisme og andre drifter som vi regner for mindre aktverdige, den har i primitive tider intet annet medium å virke i, ja ofte heller ikke i de mer fremskredne.

At også den nasjonal-socialistiske tid medfører et nytt historiesyn, forskjellig fra det foregående, er en selvfølge og jeg tillater meg her som interessert legmann å fremsette mine tanker om de konsekvenser dette må få for oppfatningen av Norges historie og de retningslinjer de nye forskere etter min mening må arbeide etter for å bringe vår historie i overensstemmelse med den nasjonal-socialistiske idé, eller rettere for i vår historie å finne den slumrende germanske idé som no er våknet til full bevissthet.

Den *umiddelbart* foregående tids historieskrivning var sterkt preget av et materialistisk livssyn,

man la hovedvekten på de økonomiske faktorer, og så ikke idéalene, som tvers gjennom all egoisme alltid har vært en drivkraft i utviklingen. Men litt lenger tilbake var det et romantisk innslag i synet på de historiske begivenheter, iallfall som de *populært* ble fremstilt. Dette var helt naturlig i romantikkens århundre og våre nasjonale forhold gjorde at dette ble særlig fremherskende hos oss.

Det forrige århundre var hos oss en nasjonal renessansetid, liksom den tid vi lever i, men det er den vesentlige forskjell mellom de to renessanser, at romantikken var en renessanse av *middelalderen*, men vår tid er en renessanse av *antikken*.

Vi har ikke tidligere visst at det har eksistert en germansk antikk. Vi har kalt vår middelalder for oldtid og de sagnaktige århundrer før den for den *grå* oldtid. Vårt eldste språk som stod på samme trin som det gotiske i Wulfilas bibeloversettelse kalte vi *urnordisk*. Våre danske stammefrender cimbrerne tok vi — i overensstemmelse med romernes syn — for ville horder og Thule trodde vi lå utenfor sivilisasjonens grenser. Tross den kanskje tusenårige kulturutvikling som har gitt seg utslag i Osebergskibets edle form og forfinede ornamentikk har det ikke falt oss inn at også *vi* har hatt en antikk. Vi godtok blindt den vanetanke at det først var møtet med romerne som bibrakte germanerne en kultur, og at de selv ikke hadde annet å gi enn sin friske ubrukte livskraft som brakte sydlandets hendøende kultur til ny blomstring.

Den nye tyske forskning har totalt forandret dette syn, det har til og med vist seg at våre land var kulturens vugge og resultatet er blitt en rasestolthet som ikke bare gjelder fysisk kraft og krigerske bedrifter, men også ånd og fredens sysler. Ikke alene har germanerne og *før* den avgrensning som ligger i dette navn, — den *nordiske rase*, hatt sin antikk, men vi har del i den greske og romerske antikk, ikke som noe vi har tilegnet oss, men som noe folk av vårt blod skapte. Når tyskerne i dag

reiser bygninger i klassisk stil, har de ikke følelsen av å låne fremmede verdier, — de betrakter det som en renessanse av noe som med full rett er deres eget som nordisk rase.

En tilsvarende utvidelse av det som jeg tross ordets utilstrekkelighet allikevel må kalle *nasjonalfølelsen*, bør også falle naturlig for oss i det nye Europa, og inndelingen av vår historie bør fra nå av ikke lenger være grå oldtid, storhetstid og firehundreårsnatt, men germansk antikk, norsk middelalder og f. eks. norsk-dansk fellesskapstid, for å unngå den uberettigede følelse av nasjonal nedverdiggelse som hittil har knyttet seg til denne tid. Fellesskapstiden må nødvendigvis fortone seg annerledes når germansk antikk blir utgangspunktet for vårt historiesyn istedenfor norsk middelalder.

Av de tre epoker er germansk antikk, som vi tidligere ikke har regnet med til vår nasjonale historie, den lengste og med den som bakgrunn fortøner de andre seg som to omtrent like lange *episoder* i utviklingen, og det er *antikken* som nå under den germanske renessanse må bli hovedobjektet for forskningen, de senere tider må sees ut fra den. Hvordan fortøner den germanske antikk seg i Norden? Hvordan var forholdet mellom de nordiske stammer innbyrdes og mellom dem og germanske stammer utenfor Norden? Hvilke stammer stod hverandre nærmest? Formådde kongetiden å fremelske noen geografisk begrenset norsk nasjonalfølelse, eller vedble den eldgamle germanske stammefølelse å være dominerende og gir en naturlig forklaring på at norske stormenn søkte bistand utenfor landegrensene i den politiske strid? Dette er noen av spørsmålene som reiser seg, og de må få ærlig og tydelig svar.

Noen av de store germanske erobrerfolk var opprinnelig nordboer, vandalerne, herulerne, burgunderne, goterne, men hvilke stammer var erobrerne *innen* Norden? Er det så at Trøndelagen hørte med til en gammel riksdannelse hvis hovedstad var Upsal og at det forklarer forskjellige forhold i sagatiden? Er det så at danske høvdinge hadde satt seg fast på vestlandet, for etter Haralds samling av riket å dra over til Island, og forklarer dette at den islandske dialektforskning har konstatert overensstemmelser med *dansk*, unntagen i Vestmannadalen, hvor bosetningen var norsk og dialektene har norske eiendommeligheter? At oldspråket ofte blir kalt den danske tunge peker hen på det. For noen år siden fremsatte en fremragende islandsk forsker denne teori og begrunnet den, men ble avfeid med ironisk indignasjon her i landet. Men nå skulle tiden

være inne til at vi må kunne tåle en ærlig forskning også på dette område uten å såres i en snever og foreldet nasjonalforfengeligheit. Et klart og uhildet bilde av Nordens fortid er det nødvendige grunnlag for et historiesyn i pakt med nasjonalsosialismens allgermanske idé.

Ynglingasaga er egentlig for oss den viktigste del av Snorres verk. Den handler om den *nordiske* tid, da alle de skandinaviske stammer talte et eneste språk uten/dialektforskjelligheter. Den forteller om en kongeslekt som vi, med den senere inndeling i riker, vilde kalt svensk, og hvis riksdannelse i Norge vi altså vilde kalt erobringer i fremmed land, dersom vi skulde se på det med senere tiders øyne. Men det den i virkeligheten forteller om er et av de mange utslag av den evige germanske kongstanke: naturdriften til å samle flest mulig av de spredte stammer til et samvirkende hele, til å beseire den steile individualisme som alltid har preget den germanske rase. Så sent som på Snorres tid falt det naturlig å tenke *nordisk*, for Snorre finner det helt i sin orden at Haralds rett til å samle Norge utledes av hans avstamning fra en storkongeatt *utenfor* Norge. Og opphørte man egentlig gjennom hele kongetiden å tenke nordisk? De politiske feider tyder ikke på det. Og er ikke dansk-norsk fellesskapstid å betrakte som en mangelfull realisering av denne tanke? At de dårlige kommunikasjoner etter hvert umuliggjorde en slik sentralisering med sentrum i et hjørne av det vidstrakte rike og at dette medførte en stigende misnøye er en helt annen sak. Etter nasjonalsosialistisk historiesyn med utgangspunktet i germansk antikk istedenfor i norsk middelalder representerer fellesskapstiden et forsøk som måtte mislykkes av *geografiske* årsaker. Under gunstigere geografiske forhold har slike forsøk lyktes — om ikke før — så i nutiden. Og med nutidens kommunikasjoner stiller det seg helt annerledes også i Norden, et nasjonalromantisk og uriktig historiesyn må ikke lenger stille seg hindrende i vegen for at vi i den germanske renessansetid kan tenke den germanske tanke helt ut til den ytterste konsekvens. Liksom blant de greske stammer, har hegemoniet stadig skiftet blant de germanske, det har vært på norske hender, på danske hender, på svenske hender, på gotiske, herulske, frankiske, det har skiftet blant de tyske stammer i de tyskromerske valkeiseres tid — men liksom de greske stammer har de germanske mer eller mindre bevisst ventet på sin makedoner, for å samle dem alle og gjøre dem til en verdensmakt.